

Etikk i pandemiens tegn

Fjoråret startet som 2020 sluttet – med restriksjoner, testing og smittevern. Vi gikk inn i vårt andre år som medlemmer av yrkesetisk råd (YER) og fortsatte med digital møtevirksomhet. Det som i starten var nytt og uvant, var plutselig blitt normalen. Arbeidet vårt har vært preget av pandemien, og den i seg selv, har stilt oss ovenfor ulike etiske dilemmaer.

Vi har tatt opp aktuelle temaer fra samfunnet, og har fått flere innspill fra medlemmer. Det har vært temaer som rekvirering av prøver på seg selv, «sniking i køen», blodprøver begjært av politiet, prøvetaking og tvang, sjekk av andres analysesvar (Covid-19). Et tema som har gått igjen er massetesting av friske mennesker og vaksinasjon. Vi har prøvd å belyse de fra de ulike sider og se de fra ulike ståsteder. I dette arbeidet veier vi for og imot, og vurderer hvilke hensyn som skal veie tyngst. YER mener hensynet til de sårbare pasientene skal veie tyngre enn hensynet den enkelte helsearbeider. Helsepersonell har mulighet til å kunne avstå fra å få vaksine, sårbare pasienter har ikke et fritt valg om de skal møte uvaksinerte helsearbeidere eller ikke.

Flere av henvendelsene bruker vi også som inspirasjon til våre etikkinnlegg. Disse publiseres i Bioingeniøren og på nett, og er ment for å sette i gang en refleksjon rundt ulike dilemmaer og situasjoner som vi kan kjenne oss igjen i. Det er et håp om at disse igjen vil kunne føre til diskusjoner og samtaler på arbeidsplassen.

Til tross for begrensningene pandemien har gitt oss, har vi likevel vært et aktivt råd, som har fått utrettet mye. Vår dyktige sekretær, Margrete, ledet et flott kurs i mai, som het *Kunstig intelligens og digital etikk*. Dette ble streamet fra NITOs lokaler, og sekretariatet skal nok en gang takkes for tilrettelegging og god gjennomføringsevne.

På sensommeren og høsten 2021 åpnet det seg noen muligheter for fysiske arrangementer, og Bjarne Hjeltne deltok for YER på IFBLS kongressen i København. Der hadde han også med poster. I oktober holdt han innlegg på kurset *Blodprøvetaking – en god opplevelse for alle involverte*, arrangert av NITO BFI preanalyse og PNA og YER. Dette kurset fikk svært gode tilbakemeldinger for innhold og relevante problemstillinger.

En av de store jobbene dette året vært redigering av *etikkheftet*. Vi har gjennom digitale møtepunkter jobbet oss gjennom side for side. Etikkheftet ble trykket opp i et lite opplag til kurset høsten 2021, og ligger nå i ny versjon på nett. Last det ned og bruk det!

Vi har også vært intervjuet til Bioingeniøren dette året, hvor temaene har vært [autorisasjon av bioingeniører med utenlandsk utdanning](#) og [diskriminering av ansatte](#). Vi har også skrevet to bokanmeldelser, som kan være relevante for deg som bioingeniør eller som privatperson. De ser du mer om på neste side.

Nå går vi inn i det siste året i perioden vår, og det er valg igjen til høsten. Om du er nysgjerrig på etikk og interesserer deg for yrkesetikk, så meld din interesse. Jeg kan garantere at dette er et spennende område, utømmelig på emner og som vil berike livet med nye betraktninger!

Mona Pedersen Unnerud

Leder av yrkesetisk råd 2020-2022

Blodprøvetaking – en god opplevelse for alle involverte

Bjarne Hjeltne i YER snakket å bearbeide traumatiske situasjoner på BFIs kurs om *Blodprøvetaking av barn* i Oslo, den 19. - 20. oktober 2021.

Marianne Svendsen, som fikk hedersprisen *Årets bioingeniør* i 2021, snakket om prøvetaking av barn – hvordan snu panikk til mestringsfølelse.

Marius Storvik, jurist, førsteamanuensis ved det juridiske fakultet, UiT snakket om jus, tvang og samtykke ved blodprøvetaking. Bioingeniøren oppfordret han til å skrive en [kronikk om barns rettigheter](#). Den stod på trykk i Bioingeniøren nr. 9 2021.

Bettina Lindgren fra organisasjonen *Løvemammaene* var også med på kurset og hadde et sterkt og personlig innlegg om det å være mor til syke barn, som må ta mange blodprøver og går gjennom slitsomme undersøkelser. Bioingeniøren [intervju med Bettina Lindgren](#) anbefales på det varmeste!

Bøker om etikk

Fosterdiagnostikken – hva vil vi EGENTLIG med den?

Av Bjørn M. Hoffmann, Eivor A. Oftestad, Morten Magelsen
Cappelen Damm AS, Oslo 2021

[Mona har anmeldt boken i Bioingeniøren](#)

Helsefagenes etikk

En innføring. 2. utgave

Av Åge Wifstad, Universitetsforlaget 2020

[Bjarne har anmeldt boken i Bioingeniøren](#)

– Vi må stå opp for kollegene våre, er den klare beskjeden fra Mona Unnerud, leder av BFIs yrkesetiske råd. Hun oppfordrer i et intervju med Bioingeniøren alle arbeidsplasser og utdanninger til [å sette diskriminering på dagsorden](#) med jevne mellomrom.

– Det er ingen som kommer utenfra som har en utdanning som nøyaktig dekker læringsutbyttene vi har i Norge. Det kan vi ikke forvente. Men vi må sikre at alle som jobber som bioingeniører i Norge har et etisk fundament i sin praksis.

Bjarne Hjeltnes til Bioingeniøren i artikkel [om autorisasjon for søkere med utenlandsk utdanning](#).

Artikler om etikk i Bioingeniøren i 2021:

[Uheldige hendelser og kolleger som trenger vår støtte](#) (Bjarne Hjeltnes nr. 9/2021)

– Hva tenker vi bioingeniører når en av våre kolleger gjør alvorlige feil?

[Hvem kan lese dine data?](#) (Gry Andersen, nr. 8/2021)

– om det personlige ansvaret for å forebygge IKT-angrep

[«Man er ikke nødvendigvis syk selv om man er sengeliggende når man våkner»](#)

(Mona Pedersen Unnerud, nr. 7/2021) – om arbeidsmoral og kollegial solidaritet

[Fiksjon eller fakta?](#) (Mona Pedersen Unnerud, nr. 6/2021)

– om å stole mer på tall, fakta og vitenskap enn på følelser

[Snakke til hverandre eller med hverandre?](#) (Bjarne Hjeltnes nr. 5/2021)

– om å lytte til og respektere pasienten

[Massetesting av befolkningen](#) (Christina Mæland nr. 4/2021)

– Er det riktig å massetestet mennesker som ikke har vært nærkontakt eller har symptomer på covid-19-sykdom?

[Se på meg, se på meg](#) (Gry Andersen, nr. 3/2021)

– kan fokuset på å være synlig gi andre dilemmaer?

[Hverdagens prioriteringer](#) (Maren Øverseth, nr. 2/2021)

– om vanskelige prioriteringer i en bioingeniørs arbeid.

[Etiske nyttårsforsetter](#) (Mona Pedersen Unnerud, nr. 1/2021)

– hvordan begrunner du valgene dine?

(Lenkene er klikkbare, slik at du kan lese artiklene hos Bioingeniøren)

Illustrasjon: iStock

PODCASTER for bioingeniører

Inspirert av det danske fagbladet for bioingeniører, som har samlet [podcaster for bioanalytikere](#) til inspirasjon og læring, deriblant annet [Bio Radio](#), myntet på bioingeniørstudenter – deler vi også noen aktuelle podcaster som kan være lærerike for bioingeniører å lytte til.

[Biotekpodden](#): Bioteknologi og genteknologi er i rask utvikling. Det skaper nye muligheter, men kan også føre til nye, etiske utfordringer. Bioteknologirådet inviterer gjester til aktuelle diskusjoner.

[Oppsummering av vitenskapsåret 2021](#) er et godt sted å begynne bekjentskapet med NRK sin vitenskaplige podcast, [Abels tårn](#).

Valg av nytt fagstyre og nytt yrkeseisk råd i NITO BFI

Til høsten er det valg på nytt fagstyre og yrkesetisk råd i NITO BFI. Vi trenger gode bioingeniører til å lede bioingeniørenes fag, politikk og etikk i en ny treårsperiode. Det vil bli opprettet en rekrutteringskomite. Har du lyst til å engasjere deg eller kjenner en god kandidat, vil vi gjerne høre fra deg!

Send en mail til bfi@nito.no så svarer vi gjerne på spørsmål eller setter deg i forbindelse med rekrutteringskomiteen.

Krav om vaksine – en enkel sak eller et dilemma?

I slutten av 2021 behandlet YER en sak om vaksiner og hvilke muligheter arbeidsgiver har til å spørre om vaksinestatus, og hvordan vi stilte oss til å anbefale at medlemmer skal ta vaksine. Saken kom opp etter at NITO uttalte at vaksinestatus er å oppfatte som privat helseinformasjon og det har ikke arbeidsgiver krav til å få vite noe om.

YER oppfattet saken om vaksine som et dilemma. Uttrekk fra saken som ble meldt inn: «Dilemmaet i dette er jo blant annet at vi i sykehus daglig er i kontakt med mange sårbare pasienter. Flere, flest pasienter, men også ansatte, kan av ulike grunner ikke ta vaksine, eller de er immunosupprimert eller har av andre grunner liten/ingen effekt av vaksinen»

I drøftingen ble flere forhold tatt opp, som arbeidstakers rett til å verne om sin helseinformasjon. Begrunnelsene for å ikke ta vaksine handler som regel om vaksineskepsis, og/eller en underliggende sykdom, og/eller tidligere erfaringer som gjør at man ønsker å reservere seg. Alle forbeholdene eier den enkelte selv. Samtidig inngår vi i et arbeidsmiljø og arbeidsforholdene må være slik at man slipper å stå til rette for kollegaer eller arbeidsgiver om å begrunne hvorfor man evt. ikke er vaksinert. Vi har en praksis om frivillighet til å ta imot tilbudet om vaksine.

På den andre siden så er vi i et arbeidsmiljø og jobber innen helse-tjenesten, som er en sentral del av samfunnets velferd og beredskap. Som helsepersonell skal vi være der for de mest sårbare av oss når de trenger helsehjelp. Det er mange medarbeidere som pleier, undersøker og behandler pasienter med økt risiko for alvorlig sykdom og død ved Covid-19 (sårbare grupper) og det er derfor viktig å vite noe om vaksine-statusen. Og vi er en del av et fellesskap som har et ansvar for å kunne yte en forsvarlig helsetjeneste og sikre drift av helsetjenestene.

Arbeidsmiljøloven gir arbeidsgiver rett til å kartlegge vaksinasjons-status hos ansatte når det er nødvendig for at de ansatte skal kunne yte forsvarlig helsehjelp. Arbeidsgiver kan spørre, men det er fortsatt frivillig for medarbeideren om man vil oppgi sin vaksinestatus eller ikke. Hvis man ikke ønsker å oppgi sin vaksinestatus, så kan man velge å tolke det som om vedkommende er uvaksinert og gjøre en risikovurdering ut ifra hvilke oppgaver og roller man har i sitt daglige virke. Og arbeidsgiver kan vurdere om det er behov for å gjøre endringer, som gjør at medarbeideren ikke er i kontakt med pasienter som har økt risiko for alvorlig sykdom og død på grunn av Covid-19. Det kan være ulike tiltak som forsterket smittevern, økt testing, endring av oppgaver og omplussing i en periode – samt veiledning rundt vaksiner og trygging.

Overordnet kommunikasjon om hvorfor tiltakene er nødvendige, sikring av informasjon og at arbeidsgiver opptrer slik at medarbeideres integritet og trygghet blir ivaretatt er vesentlig.

Stikkordene er sårbarhet, respekt, omsorg, risiko, hensyn, integritet, forsvarlighetskrav¹ og tilrettelegging.

YER konkluderte med at hensynet til de sårbare pasientene skal veie tyngre enn hensynet den enkelte helsearbeider. Helsepersonell har mulighet til å kunne avstå fra å få vaksine, sårbare pasienter har ikke et fritt valg om de skal møte uvaksinerte helsearbeidere.

YER er et rådgivende organ til fagstyret og BFIs medlemmer, og ut i fra konklusjonen blir det en anbefaling om å vaksinere seg.

Fagstyrets leder, Rita von der Fehr, [oppfordrer alt helsepersonell til å ta vaksine](#) i dette intervjuet på NITOs nettsider.

Det reviderte etikkheftet finner du som pdf-fil som du kan laste ned på [yrkesetisk råd sin nettside](#).

Medlemmer av YER 2020-2022

Mona Pedersen Unnerud (leder)
Sykehuset i Østfold
Bjarne Hjeltnes, pensjonist
Gry Andersen, UNN Tromsø
Christina Mæland, Stavanger
Universitetssykehus
Maren Øverseth, Sykehuset
Innlandet avd. Gjøvik

Fagstyrets observatør
Kirsti Holden, Arendal

Sekretær fra BFI:
Margrete Tennfjord

Har du tips og spørsmål til yrkesetisk råd kan det sendes til margrete.tennfjord@nito.no

Yrkesetisk råd kunne bare ha et møte i 2021 som ikke var digitalt. Det var en todagers samling i november, der dette bildet ble tatt. Mona Pedersen Unnerud kunne dessverre ikke være til stede.